

POSTANOWIENIE

Dnia 27 listopada 2020 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Anna Owczarek (przewodniczący)

SSN Paweł Grzegorzcyk

SSN Krzysztof Pietrzykowski (sprawozdawca)

w sprawie z wniosku A. S.
przy uczestnictwie S. S.
o podział majątku dorobkowego,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej
w dniu 27 listopada 2020 r.,
skargi kasacyjnej uczestnika
od postanowienia Sądu Okręgowego w T.
z dnia 21 czerwca 2018 r., sygn. akt I Ca (...),

- 1. oddala skargę kasacyjną;**
- 2. pozostawia rozstrzygnięcie o kosztach postępowania kasacyjnego w orzeczeniu kończącym postępowanie w sprawie.**

UZASADNIENIE

Sąd Rejonowy w M. postanowieniem wstępnym z dnia 16 lutego 2018 r. ustalił, że nieruchomość oznaczona jako działka (...) położona w R. nie wchodzi w skład majątku wspólnego wnioskodawczyni A. S. i uczestnika S. S.. Ustalił, że wnioskodawczyni i uczestnik pozostawali w związku małżeńskim od dnia 28 września 1974 r. Wyrokiem Sądu Okręgowego w T. z dnia 16 lutego 2016 r.

orzeczono rozwód ich małżeństwa, a wskutek uprawomocnienia się wyroku dnia 16 kwietnia 2016 r. powstała między byłymi małżonkami rozdzielność majątkowa. Zgodnie z wyciągiem z księgi wieczystej nr (...), uczestnik jest właścicielem nieruchomości oznaczonej jako działka nr (...) o pow. 0,0454 ha położonej w R.. Wpisu tego dokonano na podstawie ostatecznej decyzji Naczelnika Miasta i Gminy R. z dnia 7 grudnia 1983 r. o nadaniu własności działki wydanej na podstawie art. 8 ust. 4 i 6 oraz art. 20 ustawy z dnia 6 lipca 1972 r. o terenach budownictwa jednorodzinnego i zagrodowego oraz o podziale nieruchomości w miastach i osiedlach (Dz.U. Nr 27, poz. 192 ze zm.; dalej: „u.t.b.j.z.”). C. S., matka uczestnika, na podstawie prawomocnego postanowienia Sądu Rejonowego w D. z dnia 6 września 1979 r. nabyła przez zasiedzenie z dniem 1 stycznia 1976 r. własność nieruchomości oznaczonej jako działka nr (...) o powierzchni 0,9113 ha położonej w R.. Działka ta została w latach 60-tych ubiegłego wieku nabyta nieformalnie przez ojca uczestnika J. S. od Proboszcza Parafii Rzymsko-Katolickiej w R.. Ojciec uczestnika zmarł w dniu 31 maja 1970 r. Zarządzeniem Naczelnika Miasta i Gminy R. z dnia 17 marca 1983 r. podziałem pod budownictwo jednorodzinne została objęta stanowiąca własność C. S. działka nr (...), która uległa podziałowi na działki nr (...)/4 o powierzchni 0,6442 ha i nr (...)/5 o powierzchni 0,2671 ha, przy czym tylko działka nr (...)/5 została włączona do terenów budownictwa jednorodzinnego. Na wniosek C. S. i za zgodą jej pełnoletnich dzieci zostały nadane Z. S., S. S. i W. S. na własność działki pod budownictwo jednorodzinne o łącznej powierzchni 0,1502 ha, w tym uczestnikowi S. S. działka nr (...) o powierzchni 0,0454 ha na podstawie wyżej wymienionej decyzji z dnia 7 grudnia 1983 r. o nadaniu własności działki. Za pozostałą powierzchnię przejętej na własność Skarbu Państwa działki nr (...)/5 matka uczestnika C. S. otrzymała odszkodowanie na podstawie decyzji Naczelnika Miasta i Gminy R. z dnia 28 marca 1984 r.

Sąd Rejonowy podkreślił, że skoro rzeczona nieruchomość została nabyta przez S. S. na podstawie decyzji administracyjnej wydanej w czasie trwania wspólności ustawowej, to należałoby przyjąć na podstawie art. 31 k.r.o., że należała do majątku wspólnego byłych małżonków. Jednakże art. 9 ust. 2 pkt a u.t.b.j.z. przewidywał nadanie na wniosek dotychczasowego właściciela własności działek powstałych z podziału nieruchomości objętej uchwałą o ustaleniu terenu

budowlanego jego rodzicom, pełnoletnim dzieciom lub pełnoletnim wnukom, jeżeli członkowie rodziny dotychczasowego właściciela dołączą do wniosku oświadczenie, że godzą się na nadanie im działek. Tak więc rzeczona nieruchomości została nadana na wniosek C. S. i za zgodą S. S. pod tytułem nieodpłatnym, na tyle podobnym do umowy darowizny, że do skutków nadania jej własności należy stosować w drodze analogii przepisy o umowie darowizny i uznać w myśl art. 33 pkt 2 k.r.o. *per analogiam*, iż rzeczona nieruchomości wchodzi w skład majątku osobistego S. S..

Wnioskodawczyni wniosła apelację od postanowienia Sądu Rejonowego.

Sąd Okręgowy w T. postanowieniem z dnia 21 czerwca 2018 r. zmienił postanowienie Sądu Rejonowego w ten sposób, że ustalił, iż działka nr (...) położona w R. stanowi majątek wspólny A. S. i S. S.. Podkreślił, że istota sporu sprowadza się wyłącznie do tego, czy nabycie przez uczestnika prawa własności spornej działki na mocy decyzji administracyjnej, wydanej na podstawie art. 8 u.t.b.j.z., jest tożsamy z nabyciem nieruchomości w trybie darowizny (art. 33 pkt 2 k.r.o.). Uznał, że wyjątku określonego w art. 33 pkt. 2 k.r.o. nie można interpretować rozszerzająco (*exceptiones non sunt extendendae*). Wskazał, że bez wątpienia nabycie nieruchomości w opisanym wyżej trybie administracyjnym jest nabyciem pod tytułem darmym i jako takie zbliżone jest konstrukcyjnie do nabycia w formie umowy darowizny. Przyjął jednak, że podobieństwo to przejawia się wyłącznie w aspekcie ekonomicznym i w żadnym razie nie oznacza jeszcze tożsamości tych instytucji w rozumieniu art. 33 k.r.o. oraz możliwości stosowania analogii. Zaznaczył, że mamy tu do czynienia z różnymi dziedzinami prawa, tj. prawem cywilnym i administracyjnym, a w konsekwencji czynnością prawną (umową) i decyzją administracyjną. Wskazał, że specyficzny jest też tryb wydawania takiej decyzji polegający na określonej procedurze i udziale w niej kilku podmiotów, co szczegółowo regulują art. 8 i 9 u.t.b.j.z.

Uczestnik S. S. wniósł skargę kasacyjną od postanowienia Sądu Okręgowego, zaskarżając je w całości oraz zarzucając naruszenie prawa materialnego, mianowicie art. 33 pkt 2 k.r.o. i art. 9 u.t.b.j.z.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Z art. 31 k.r.o. wynika, że majątek wspólny małżonków obejmuje przedmioty majątkowe nabyte w czasie trwania wspólności ustawowej, chyba że z mocy szczególnej regulacji zamieszczonej w art. 33 k.r.o. należą one do majątków osobistych małżonków. Majątek wspólny stanowią przedmioty majątkowe niezależnie od tego, czy zostały nabyte ze środków pochodzących z majątku wspólnego, czy też z majątku osobistego każdego z małżonków, z wyjątkiem surogacji przewidzianej w art. 33 pkt 10 k.r.o. Składniki majątku wspólnego małżonków zostały przykładowo wymienione w art. 31 § 2 k.r.o. Natomiast składniki majątków osobistych zostały wyczerpująco wskazane w art. 33 k.r.o. Tak więc do majątków osobistych małżonków należą przedmioty majątkowe nabyte przez każdego z nich przed powstaniem wspólności ustawowej (art. 33 pkt 1 k.r.o.) oraz przedmioty majątkowe i prawa majątkowe określone w art. 33 pkt 2-10. Artykuł 33 k.r.o. wyraża regułę *numerus clausus* składników majątków osobistych małżonków. Wynika z niej, że do tych majątków mogą przynależeć jedynie te przedmioty, które zostały wyraźnie wymienione w tym artykule. Pozostałe składniki majątkowe wchodzi w skład majątku wspólnego (art. 31 k.r.o.), a wszelkie wątpliwości dotyczące przynależności danego przedmiotu do majątku wspólnego albo majątków osobistych należy - według jednolitego poglądu orzecznictwa Sądu Najwyższego - rozstrzygać na korzyść majątku wspólnego (zob. uchwały z dnia 24 lipca 1997 r., III CZP 26/97, OSNC 1998, nr 1, poz. 3, z dnia 11 września 2003 r., III CZP 52/03, OSNC 2004, nr 11, poz. 169, z dnia 13 marca 2008 r., III CZP 9/08, OSNC 2009, nr 4, poz. 54 i z dnia 7 lipca 2016 r., III CZP 32/16, OSNC 2017, nr 5, poz. 57 oraz postanowienie z dnia 16 stycznia 2013 r., II CSK 193/12, Izba Cywilna 2014, nr 4, s. 52).

Zgodnie z art. 33 pkt 2 k.r.o., do majątku osobistego każdego z małżonków należą m.in. przedmioty majątkowe nabyte przez darowiznę, chyba że darczyńca inaczej postanowił. Przez umowę darowizny darczyńca zobowiązuje się do bezpłatnego świadczenia na rzecz obdarowanego kosztem swego majątku (art. 888 § 1 k.c.). Pojęcie darowizny musi być rozumiane ściśle, co znajduje potwierdzenie m.in. w art. 889 pkt 1 k.c., według którego nie stanowi darowizny bezpłatne przysporzenie, gdy zobowiązanie do bezpłatnego świadczenia wynika z umowy uregulowanej innymi przepisami kodeksu cywilnego. Oznacza to, że do takiego

zobowiązania nie jest dopuszczalne stosowanie przepisów o darowiźnie w drodze analogii. Tym bardziej więc nie jest dopuszczalne stosowanie w drodze analogii przepisów o darowiźnie do takich bezpłatnych przysporzeń, które w ogóle nie wynikają z czynności prawnej, ale z decyzji administracyjnej wydanej na podstawie art. 9 ust. 1 w związku z art. 8 u.t.b.j.z.

Z przedstawionych powodów Sąd Najwyższy na podstawie art. 398¹⁴ k.p.c. orzekł, jak w sentencji.

ke